

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Факультет економіки, управління та інженерії**

Кафедра фінансів

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

«СУЧАСНА ПРАКТИКА ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ»

Виконав

студент IV курсу
групи ФК-41
освітнього ступеню «Бакалавр»
напряму підготовки 6.030508
«Фінанси і кредит»

_____ Гудачок Давид Іванович

Науковий керівник

к.е.н., доцент

_____ Братюк Віра Петрівна

Робота допускається до захисту:

Зав. кафедри фінансів

д.е.н., професор

_____ Черничко Т.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ	6
1.1.Економічна сутність та необхідності особистого страхування в Україні.....	6
1.2.Класифікація та функції особистого страхування.....	10
1.3.Державне регулювання особистого страхування.....	20
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	26
2.1.Динаміка страхового ринку України за 2016-2018рр.....	26
2.2.Аналіз особистого страхування в Україні.....	41
2.3.Аналіз послуг з особистого страхування на прикладі страхової компанії ПрАТ СК «Перша».....	45
РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	54
3.1.Проблеми особистого страхування в Україні.....	54
3.2.Перспективи розвитку ринку особистого страхування в Україні.....	60
3.3.Іноземний досвід в особистому страхуванні.....	64
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Як відомо, значну частину національного багатства країни становить життя людини. Нерідко на діяльність та існування людства, впливають непередбачені обставини. А такі явища, як стихійні лиха, пожежі, аварії негативно впливають на відтворювальний процес. Щоб забезпечити відшкодування збитків, потрібні грошові резерви. Своїх засобів вистачає, як правило, лише на покриття незначних збитків. Що ж стосується більших збитків, то для їхнього відшкодування, практично жодне підприємство і жодна сім'я не має засобів. З'являється потреба в страхуванні. Світовий досвід довів, що найекономічнішою формою страхового захисту є страхування від нещасних випадків.

Особисте страхування на сьогоднішній день є великою галуззю страхового ринку, включаючи в себе цілий комплекс видів страхування (безперервне страхування здоров'я, страхування здоров'я на випадок хвороби, страхування медичних витрат, страхування від нещасних випадків). Не дивно, що при такому різноманітті підвидів особисте страхування займає значний сегмент страхового ринку.

Вивченням впливу страхового ринку в тому числі й особистого страхування на процеси які відбуваються в державі займається безліч учених. Найбільш відомими зарубіжними вченими, які все своє життя присвятили вивченню страхових процесів, та окремих його аспектів є: В. Райхер (вплив держави на страхові процеси), А. Манес (основи страхової справи, в тому числі й особистого страхування в умовах ринкової економіки), Д. Бланд (розгляд специфічних функцій страхування), В. Гейльман, К. Граве, Є. Дюжикова, Ю. Брігхема, У. Шарп та інші.

Та не можна не відмітити й роботу відомих вітчизняних науковців таких як :С.Осадець [30],[32],(розгляд страхового ринку через призму простору, в якому взаємодіють страхові компанії, страхувальники, страхові посередники, а також організації страхової інфраструктури), В.Базилевич [8], (особисте страхування як частина фінансового ринку, де формується попит і пропозиція на страхові послуги), В.Безугла [10], А.Гвозденко [13], М.Дятлова [15], А.Крутик [18], Е.Лисогор [22], О.Залєтов [29], К.Ковальчук [16], В.Курочка [20], Н.Пацурій [26], І.Приймак [27], А.Фрич [35], які теж принесли в питання проблем і перспектив розвитку особистого страхування безліч неординарних, унікальних і ефективних як теоретичних, так і практичних рішень.

Метою роботи є висвітлення сутності процесів які відбуваються в особистому страхуванні, виокремлення на тлі світових подій українського питання з приводу удосконалення і ефективного функціонування даної галузі, визначення основних проблем, що формуються на даному ринку та розробка пропозицій задля забезпечення процесу здійснення особистого страхування в національній економіці , зокрема на прикладі ПрАТ СК «Перша».

Для досягнення мети у дипломній роботі висвітлені **наступні завдання:**

- проаналізувати історико-економічні етапи виникнення та розвитку особистого страхування та уточнити категорію і поняття терміну «особисте страхування»;
- визначити основні види особистого страхування та функції які воно виконує;
- розкрити роль держави в створенні ефективного механізму страхового ринку;
- проаналізувати динаміку, характер загальних процесів, які відбуваються в особистому страхуванні та на прикладі підгалузей визначити масштаби розвитку даної категорії в Україні ;

- враховуючи навички, які були одержані при проходженні практики в страховій компанії ПрАТ СК «Перша» зробити детальний аналіз розвитку особистого страхування в даній компанії;
- дослідити соціально-економічні причини, що гальмують розвиток процесів цієї галузі та навести конкретні та реально діючі шляхи вирішення цих труднощів в Україні та страховій компанії ПрАТ СК «Перша» зокрема;
- розробити і проаналізувати власні рекомендації та перспективні напрямки подальшого вдосконалення ринку особистого страхування, враховуючи безпосередній вплив держави та міжнародний досвід.

Об'єктом дослідження є ринок з надання послуг по особистому страхуванню в Україні.

Предметом дослідження виступають економічні відносини з приводу формування та надання послуг з особистого страхування, проблеми та шляхи вирішення, що виникають в даному виді страхування, а також перспективні напрямки розвитку ринку на теренах України.

Методологічною і теоретичною основою дипломної роботи є ідеї, положення, які висвітлені в статтях, монографіях, наукових публікаціях вітчизняних та зарубіжних вчених з питань сутності, видів, виміру обсягів особистого страхування, проблем і шляхів їх вирішення. Також використано діючі законодавчі акти Верховної Ради України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), Ліги страхових організацій України, закону «Про страхування» та інших.

При проведенні дослідження використовувались методи економічного аналізу, економіко-математичного моделювання, статистичні методи прогнозування, статистичні прийоми: групування, ряди динаміки, індекси, табличні й графічні методи даних.

Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що запропоновані висновки та рекомендації щодо вдосконалення розвитку страхового ринку України можуть бути використані у практичній страховій діяльності ПрАТ СК “Перша”.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та наукові результати дипломної бакалаврської роботи обговорювалися і отримали позитивні відгуки на: «ІІІ Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансове регулювання зрушень в економіці України», [12].

ВИСНОВКИ

Страховий ринок України стоїть на порозі великих змін та потребує пильної уваги для вирішення багатьох проблемних питань, які почали з'являтися з приходом економічної, політичної та соціальної криз.

Особисте страхування на сьогоднішній день є великою галуззю страхового ринку, включаючи в себе цілий комплекс видів страхування (безперервне страхування здоров'я, страхування здоров'я на випадок хвороби, страхування медичних витрат, страхування від нещасних випадків). Це і не дивно, що при такому різноманітті підвидів особисте страхування займає значний сегмент страхового ринку.

Саме тому на сучасному етапі нашого життя, так важливо вивчити всі процеси, всі шпаринки які допоможуть нашій країні боротися з руйнівними процесами в усіх сферах страхування в цілому.

На базі проведеного аналітичного дослідження ринку особистого страхування України за 2016 - 2018 рр. за результатами діяльності страхових компаній, можна зробити наступні висновки:

- на страховому ринку України послуги особистого страхування декларують 310 страхових компаній України. Ударні темпи по збору страхових премій на цьому ринку демонструють «АХА Страхування», «Арсенал Страхування», «PZU Україна», СК «Перша», «Інго Україна», «UNIQA»;
- чисті страхові премії у 2018 році склали 22,1%. Різницю між валовими та чистими страховими преміями становлять премії, які отримують страховики один від одного на подальше перестраховання ризиків в межах України. Таким чином, валові премії більш характеризують активність страхової компанії, яка здійснює страхову і перестрахову діяльність, а чисті – безпосередньо активність споживачів страхових послуг;

- загальна (валова) сума страхових премій за 5 років до 2018р. мала тенденцію до збільшення. Збільшення величини валових премій обумовлене в основному збільшенням обсягів надходжень від страхувальників - фізичних осіб коштів на страхування життя (2 913,7 тис.грн.), на добровільне особисте страхування (7 012,1 тис.грн.) від всіх отриманих премій;

- має місце тенденція до монополізації страхового ринку. Аналізуючи надходження страхових премій по страховим компаніям за 2016р. можна зробити висновок, що частка валових премій зі страхування життя належна першим 3 страховикам і складає 20,3%. Першим 50 страховикам належить 73,6% зібраних премій;

- в Україні спостерігається наявний значний розрив між страхуванням життя та страхуванням від нещасних випадків з іншими видами. Страхування медичних витрат та страхування на випадок хвороби кожного року змінюють свої показники, через що показують нестабільну ситуацію за рівнем виплат.

Після аналізу страхового ринку та після визначення усіх завдань, які були виконані в процесі роботи, можна зробити такі висновки, що особисте страхування – це страхування майнових інтересів, що не суперечить законодавству України і пов'язане з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням.

Проаналізувавши загальну ситуацію особистого страхування в Україні можна говорити, що ця галузь займає доволі вагомe місце на страховому ринку України. Як по страховим преміям так і по страховим виплатам питома вага особистого страхування в страховому портфелі України становить 22-29%, поступаючись лише автострахованню.

На рахунок обов'язкових і добровільних форм страхування, то в нашій державі перевищує саме друга форма відповідно, як по страховим преміям й страховим виплатам, так і по самому рівні виплат (яке в обов'язковому страхуванні доволі низьке). Лише по такій характеристиці як кількість договорів обов'язкове страхування перевищує добровільне. Що ж

стосується більш детальної характеристики страхування життя, нещасних випадків та медичного страхування, то медичне страхування займає найбільшу питому вагу в загальній сумі премій та виплат, страхування життя знаходиться на другому місці та страхування від нещасних випадків займає третю позицію на страховому ринку України по особистому страхуванню.

Що стосується здійсненого аналізу страхової компанії «Перша» то воно має схожі тенденції відносно позиції України загалом, адже в страховому портфелі компанії особисте страхування стабільно займає 10-11% по страховим виплатам та преміям відповідно. Дана компанія забезпечує страховий ринок рядом страхових послуг серед яких є страхування від нещасних випадків (обов'язкове і добровільне), медичне страхування (безперервне страхування здоров'я, страхування здоров'я на випадок смерті та страхування медичних втрат) та страхування життя (накопичувальне, інші види такі як страхування життя кредитора та страхування життя на випадок смерті).

Варто відмітити, що найкраще свою діяльність страхова компанія проводить по послuzі Зелена карта, це близько 75.8 млн.грн. виплат на 9 місяців 2018 року., на рахунок особистого страхування, то в категорії медичне страхування, за звітний 2018 рік, компанія виплатили 7,2 млн.грн. (враховуючи премії, виплати та рівень виплат). А от щодо страхування життя, що їй потрібно переглянути свою діяльність в цій сфері, що допоможе привабити більшу цільову аудиторію в даному такому перспективному в усьому світі сегменті страхування.

Проаналізував ПрАТ СК «Перша» по особистому страхуванню, можна зробити наступні висновки:

- 1) протягом 2016 - 2018 рр. спостерігається зростання долі ринку страхової компанії ;
- 2) рейтинг страхової компанії «Перша» на страховому ринку України входить в топ 15 страхових компаній ;

3) також відбулось зростання валових страхових премій та зростання чистих страхових премій з 2013 по 2018 рр.;

4) чистий дохід компанії протягом 3 років стабільно зростає.

Страхова компанія «Перша» не є лідером в особистому страхуванні, поки що вона займає в середньому 23 місце. На сьогоднішній день компанія має найбільшу кількість конкурентів. Страхова компанія спеціалізується в таких галузях, як Зелена карта, страхування майна, КАСКО, ОСАГО. Страхова компанія «Перша» є доволі молодою, вона не має іноземного капіталу і через це на ринку страхових послуг їй важче конкурувати з такими лідируючими компаніями, як «Уніка», «Аха», які займають перші місця не тільки в Україні.

Особисте страхування в Україні у тому числі й в аналізовані компанії на даний період переживає не найкращі часи і має безліч проблем як зовнішнього так і внутрішнього характеру.

Особливе місце в шляхах вирішення проблем займає держава. Адже лише виважена політика, яка буде направлена на оздоровлення даної сфери, а не на її обтяження допоможе отримати позитивні результати, які будуть на користь не лише страховим компаніям а й усій державі та населенню в її особі загалом. Та окрім державної політики дуже важливим є й діяльність страхових компаній, яка повинна бути направлена не лише на збирання коштів собі до кишень, але й реальної допомоги всім застрахованим. Звісно зрозуміло, що страхова компанія – це не благодійна організація, але лише за добросовісної діяльності без шахрайства, виведення коштів в офшори та затримок у виплатах вона зможе здобути таку необхідну довіру з боку юридичних і фізичних осіб, що в майбутньому принесе їй лише позитивні плоди у вигляді нових клієнтів та збільшення страхових премій.

Отже, особисте страхування в Україні як і в усьому світі є одним із рушійних елементів прогресивних процесів які відбуваються в державі. Саме тому упорядкування системи особистого страхування в Україні потребує радикальних кроків до психологічного та менталітетного переосмислення

населення, та держави в актуальності та необхідності розвитку даного виду страхування. Адже при ефективному його функціонуванні у суспільстві з'явиться віра в гарантію захисту життя та здоров'я, що у результаті принесе добробут і спокій в державі.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>